

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Iudex

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

postea culpa-
biliter non
lucrat.

An vero qui
transacto lu-
bilæo, quod
non acquisi-
vit, petere
possit commu-
tationem vo-
torum obli-
torum?

Affirmat, Leo
Sanchez ne-
gat.

tali casu post Jubilæum transactum pe-
tere possit commutativam votorum ob-
litorum, non obstante, quod lucratus
non sit Jubilæum? Affirmat Leo de Iubil.
part. 2. n. 20. quia is remanet liber à reser-
vatione peccatorum oblitorum. Sed
Sanchez num. 52. negat atque, esse dis-
spare rationem inter absolutionem
peccatorum, & commutationem voto-
rum, parte 5. tract. 12. resol. 41.

34. Non oportet quod confessarius
commutans vota, sit ille idem, qui à pec-
catis absolvit, dummodo sit approba-
tus ab Ordinario, nam hoc solum re-
quirat Bulla Jubilæi. Ita Henriquez lib. 7
c. 10. num. 8. Qui testatur ita declarasse
Gregorium XIII. parte 5. tract. 12. reso-
lutione 50.

I V B I L Æ V M

Quoad alia.

Qui Jubilæum
invincibili-
ter ignora-
vit, potest il-
lud lucrari
infra dies.
Quindecim
à die notitiæ.
Et negligens
lucrari in
patria, lucra-
ri potest in
alio loco, ubi
adhuc durat.

35. Qui tempore, quo in sua patria
publicatum fuit Jubilæum,
ex ignorantia invincibili non habuit
illius notitiam, lucrari illud potest in-
fra dies quindecim à die notitiæ. Ita
Bortoni in iubil. Sixti V. fol. 131. Et
idem de 10, qui Jubilæi notitiam pri-
mo haberet secunda die Veneris, vel
Saturni. Sed huic confessarius potest
commutare jejunia, & indicere Com-
munionem die Dominico. Item si quis
in sua patria Jubilæum lucrari negli-
geret, & post duas hebdomadas aliò
pergens, inveniret Jubilæum adhuc du-
rare, posse ibi illud lucrari. Ita Sancta-
rellus de iubil. c. 7. dub. 1. part. 3. tractat. 4.
resol. 51.

An verò pos-
sit bis acqui-
ri?

Aliqui negat

36. Sed an possit quis Jubilæum in
uno, vel duobus locis bis lucrari quo-
ad omnia privilegia? Negat Layman
lib. 5. tractat. 7. c. 8. num. 9. & alii. Et Fil-
liucius tom. 1. tract. 8. c. 10. numer. 278.
testatur Clementem VIII. respondisse,
quod Jubilæum tam in Anno Sancto,
quàm in aliis semel tantum sumi po-
test. Idemque declarasse Sacram Con-
gregationem Cardinalium. Et rationem

assignat Torres in 2. 2. tom. 1. c. 188. artic.
12. disp. 7. num. 8. quia in Brevi dicitur
gratiam consequendam esse una è dua-
bus hebdomadibus disjunctivè. Sed con-
trariam sententiam tenet Henriquez
lib. 6. cap. 16. num. 3. Benzoni de Iubil.
lib. 5. cap. 15. dub. 23. & alii. Et Molfesius
tom. 1. tract. 7. cap. 16. nu. 45. probat; quia
cum Jubilæum propter opera conceda-
tur, & quis præscripta opera bis implere
possit, non est cur Jubilæum bis obtineri
non possit. Maximè quia gratiæ sunt am-
pliandæ. Ad argumentum Torres re-
spondet, particulam disjunctivam respi-
cere commoditatem fidelium, ut, qui
consequi nolit in prima, consequatur in
secunda hebdomada non autem tollere,
quominus duabus vicibus acquiri pos-
sit. Ad declarationes Clem. VIII. & Car-
dinalium potest quis dicere, de illis non
constare authenticè. Ibid. & iterum. part.
5. tr. 12. resol. 28. & olim parte 2. tractat. 17
resol. 49.

37. Qui tempore Jubilæi, quando est
varietas opinionum circa injunctas in-
dulgentias sequitur opinionem proba-
bilem lucrabitur indulgentiam. Ita
Leand. part. 10. tract. 11. res. 29.

38. Non requiritur eodem die, quo
quis lucraturus est indulgentiam con-
fessionem & communionem facere, quia
solum ambæ petuntur tamquam dispo-
sitio. Sic Lugo, Turrianus & Comito-
lus contra Palqualigum, part. 10. tract. 13.
res. 55.

I V D E X.

1. † Iudex quasi Iudicans, est persona
à Republica constituta ad qua-
stiones tum civiles, tum criminales di-
rimendas. Procedit cum ad instantiam
partis, seu personæ privatae, quæ in civi-
libus actor, in criminalibus accusator
dicitur; tum ad instantiam fisci, quæ
est persona item publica curans ex
parte communitatis servari justiciam
legalem &c. Et quidem cum iudex
in criminalibus procedit ad instantiam
partis,

Iudex quis?
Et quomodo
procedat?

partis, dicitur procedere per viam accusationis, cum ad instantiam fisci, per viam denunciationis, aut inquisitionis. De quibus multa diximus VV. *Inquisitiones, & Inquisitorum*. Nunc pauca supersunt de iudice in communi, & mox plura de iurisdictione iudicis Ecclesiastici, & iudicis laici. †

Potest esse cæcus.

2. In primis cæcus potest esse iudex, & dignitatem retinere, ex l. 6. ff. ubi quis agere, vel conveniri, & l. 2. ff. de postulan. in §. colum. ibi, *Quamvis autem cæcus pro alio postulare non possit, tamen & Senatorium ordinem retinet, & iudicandi officio fungitur, & l. 8. C. de Decurionib. lib. 10.* licet Glossa limitet, quando amborum oculorum cæcus non esset. Idem dic cum Megalio tom. 2. res. 133. numer. 6. de surdo & mutuo ex l. 1. ff. de postul. cit. & Megal. adducit etiam l. cæcus de iudiciis, licet Molina de iust. tom. 5. tr. 5. disp. 39. numer. 1. doceat mutum & surdum non posse esse arbitrum, part. 5. tr. 6. res. 36.

Potest generaliter inquirere de reo ignoto in delicto notorio.

3. Quando crimen est notorium, & reus ignoratur, potest iudex ad vitandum scandalum, & propter utilitatem Reipublicæ, de illius auctore generaliter inquirere; nam alioquin multa crimina manerent impunita magno cum Reipublicæ detrimento. Ita Malderus in 2. tractat. 6. cap. 1. dubit. 18. & alii contra Cajetanum in 2. 2. quest. 69. artic. 2. cap. verò, cum oporteat cap. inquisitionis, & cap. qualiter, & quando, de accus. requirunt indicia & famam ad inquirendum in particulari, non in generali, part. 2. tract. 15. resol. 63. Si autem, inventa charta peccatorum alicujus, contra illum inquireret, peccaret mortaliter, & frangeret sigillum confessionis: quia illa charta dici potest confessio inchoata. Imò si reum convictum condemnasset, & postea sciret, totam delationem, vel accusationem ortam fuisse ex fractione sigilli, teneretur reum absolvere & dimittere. Ita Fagundes pr. 2. lib. 6. cap. 5. numer. 28. par. 3. tr. 4. resol. 112. in fine, & par. 5. tract. 11. res. 27. §. Vnde.

4. In civilibus, quando questio est

Diana, Summa.

de iure, & adsunt variae opiniones iudex sequi potest opinionem probabilioribus, cum lem, relinquendo probabiliorē, imò etiam suam. Ita Sancius pri. disp. 64. nu. 50. de iure, an & Delrius disp. lib. 5. quest. 1. §. quousque sequi possit cumque, qui asserit hanc esse communem opinionem Casuistarum, quibus probabilem, adde novissimè Palaum to. 1. disp. 2. punct. omissa proxi. titul. 7. Quod contra Valquez in p. 2. tom. 1. disp. 64. num. 5. verum puto etiam in iudice lupremo. At iudex arbiter, electus ut iudicet secundum suam sententiam, non potest alienam opinionem sequi, nisi teneat duplicem, nam tunc potest sequi quam velit. Ita Montesinus in p. 2. tom. 1. disp. 29. quest. 5. numer. 213. Circa verò questionem facti, tenetur sequi, quod est probabilius, part. 2. tractat. 13. res. 3. & par. 3. Add. secund. res. 13. Quod si probationes de facto æquales sunt, & jus æquè actori favet, ac convento, potest sequi utrum maluerit, Ita Sancius disp. 54. num. 51. Sed probabilius est, in tali casu debere iudicem, si res est divisibilis, eam dividere, aut si non est divisibilis, partes componere. Ita Filiucius tom. 2. tract. 21. cap. 3. numer. 144. p. 3. citat. 8. Nota, & p. 4. tr. 3. res. 40. In criminalibus sequi potest opinionem probabilem in favorem partis aut fisci. Ita Sayrus lib. 1. cap. 11. numer. 13. Imò ad hoc tenetur, quia nemo condemnandus est ad penam, nisi pro certa causa, & in criminalibus ad condemnandum reum requiruntur probationes luce meridiana clariores, leg. sciant cuncti, C. de probat. quales non sunt probationes contra reum, si pro ipso stant probationes probabiles. Ita Palaus tom. 1. disputat. 2. punct. 11. num. 4. & alii. Quæ sententia non solum procedit, quando opinio probabilis pro reo est circa factum, sed etiam, ut docet Villalobos tom. 1. tract. 1. disp. 15. numer. 34. quando circa jus. Neque est par ratio de civilibus, in quibus diximus iudicem sequi posse opinionem, quam maluerit, dummodo sit probabilis. Nam ut observat Martinez in par. 2. tom. 5. quest. 19. artic. 6. dub. 6. concl. 3. in mortalibus aliud est agere de vita, aliud de bonis

Aaaa

tempo

temporalibus. Sed quia Bonacina *de leg. tom. 2. disp. 2. quæst. 5. punct. 1. numer. 15.* & Sancius *select. disp. 44. numer. 52.* tenent iudicem sequi opinionem probabilem, etiam contra reum, quando quæstio est de jure, non illam refello tanquam improbabilem, *part. 3. ref. cit. à §. Sed hic.*

Imò quævis ex D. Thomæ dicitur: possit ad mortem eum, quem scit innocentem, secundum allegata, & probata; multi tamen dicunt, teneri adhibere omnes diligentias ut illum salvet.

Et si nulla prodest officium deponere, etiam cum periculo vitæ.

Quod ultimum non admitto.

§. 5. Nota hic unum notabile, quod secundum D. Thomam *2. 2. quæst. 67. art. 2. potest*, & debet iudex damnare ad mortem eum, quem testes convincunt de delicto mortis, quamvis ipsi privatim constet esse innocentem: quia in iudicando sustinet personam publicam communitatis, & sic debet uti scientia publica, non privata. At Sylvius *in 1. 2. quæst. 66. art. 2. concl. 2.* & alii tenent, non posse talem reum occidere: nam occidere innocentem est per se malum, & adversatur tam charitati, quam iustitiæ. Igitur debere avertere accusatorem ab accusatione, curare ut testes per prudentes viros corrigantur; si nolint desistere, debere litem protrahere, testes diligenter examinare ad deprehendum indicium variationis & falsitatis. Si id non proficit, curet carcerem aperiri, & dari locum reo ad fugam. Si hoc non suffragatur, & partes instent pro sententia, dicat se habere difficultatem, & eundem esse ad superiorem, quem ipse secreto informet & personam testis induat. Iudex verò superior, etiam si jus palam non faveat, mortis & mutilationis pœnam suprema sua auctoritate relaxet. Denique, si iudex ordinarius nullam adveniat viam liberandi à morte innocentem, officium deponere debere, etiam cum periculo vitæ. Ego verò existimo, quòd si adhibitis omnibus diligentibus, sententiam declinare non possit, & officium deponere nequeat absque magno incommodo, potest sequi sententiam D. Thomæ, & reum morti secundum allegata & probata adjudicare. Vide Filliucium *tom. 2. tract. 48. cap. 6. numer. 171. part. 5. tract. 4. ref. 22.* In civilibus verò tenetur omnino iudicare secundum allegata & probata, *p. 10. sr. 15. ref. 26.*

6. Nota præterea, quòd Lessius *lib. 2. c. 14. dub. 9. numer. 64. edit. Parisien. ann. 1618.* putat, iudicem aliquid accipientem ab eo, in cuius favorem iudicavit secundum opinionem probabilem, quando liberum illi erat utramlibet partem sequi, non peccare contra iustitiam, nec teneri ad restitutionem, quia in tali casu pretium non accipit pro iustitia sententiæ, sed pro eo, quòd præfert unam opinionem alteri, ad quod non tenetur. Advertit tamen, hanc doctrinam procedere, stando in jure naturali, nam jus positivum id fieri prohibet. Sed etiam de jure naturali oppositum tenendum est cum Tannero *in 2. 2. disp. 4. quæst. 6. dub. 10. num. 290.* & aliis communiter *part. 3. tract. 5. ref. 55.* potest tamen iudex pro ferenda sententia iusta aliquid recipere, quòd detur ipsi, non ad redimendam vexationem, sed ad alleviendum animum ejus ad ferendam sententiam iustam, vel ex mera liberalitate. Ita Ioann. Franciscus Suarez *Ench. lib. 5. §. cui restituendum v. quòd accepisti contra Sorum de iust. lib. 4. quæst. 7. art. 1. ad 2.* Qui tamen concedit, aliquid posse sumere à tertio, nam licet ex iustitia teneatur verbi gratia ad bonum Petri, non tamen tenetur id facere in gratiam Pauli: à quo proinde potest aliquid accipere. Sed hæc sententia displicet Lessio *lib. 2. cap. 14. dub. 9. p. 3. tract. 6. resolutione 4.* Item secundum Layman *lib. 3. sect. 5. tractat. 4. c. 4. numer. 9.* potest aliquid accipere à litigante, ut illius causam expediat ante aliam, quæ tamen simul cum illa ad ipsum delata fuit, spectato naturali jure, quia in hoc nulli infert iniuriam, & cum se obliget in gratiam Titii, eius causam ante alias expedire, potest pretium sumere; quia hæc obligatio est pretio æstimabilis, *part. 3. tract. 5. ref. 45.*

7. Iudex in proferenda sententia negligens, & ob negligentiam non condemnans, non tenetur restituere fisco, vel parti læsæ pœnam pecuniariam, aliàs debitam, quia fiscus, & pars nondum acquisierunt jus ad talem multam, nec satis constat, iudicem teneri ex iusti-

Iudex in causa utrinque probabili, non potest aliquid accipere ab uno pro ferenda sententia in eius favorem

Potest tamen aliquid accipere ex mera liberalitate.

Et secundum Layman ad expediendam unam causam ante aliam, quæ simul ad ipsum delata est.

Iudex non damnans ad pœnam pecuniariam ali-cui debitam, non tenetur illam restituere fisco, vel parti.

ex iustitia, hæc emolumenta fisco & parti procurare. Ita Lessius lib. 2. c. 12. dub. 18. num. 134. contra Molinam de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 95. num. 36. p. 3. tract. 6. ref. 35. §. Tertio.

Tenetur iudex investigare veritatem.

Judex tenetur omnibus modis laborare, ut veritas inveniatur, ut secundum ipsam judicare possit. Hostica. part. 9. tr. 9. ref. 41.

IVDEX ECCLESIASTICVS.

Iudex Ecclesiasticus punire potest laicum delinquentem unam cum Clerico.

1. † AD Judicem Ecclesiasticum spectant omnes causæ spirituales, siue tales sint ratione personæ, siue ratione obiecti. Et sic generaliter est competens iudex Clericorum, & aliquando etiam laicorum. Nam primo † potest punire laicum, si delinquat simul cum Clerico, maximè si præveniatur in captura, quia magis dignum trahit ad se minus dignum, cap. per tuas, de arbit. & causæ continentia non debet dividi, leg. nulli C. de iudic. & alibi. Et ratio est; quia sic vicantur absurda, quæ sequerentur, si unus diversam & fortasse contrariam ab alio sententiam ferret, cum tamen agatur de eodem delicto & eadem sint probationes. Ita Fagnanus resp. pro cons. Pauli V. part. 3. & alii contra Pereiram de manu reg. part. 2. c. 41. numer. 3. Orlacum decis. Pedemont. 103. num. 10. & alios. Et ita restatur Scaccia de iud. causa lib. 1. c. 11. numer. 24. decisum esse à Sacra Congregatione Cardinalium die 10. Decemb. 1591. in l. Si quis uxori. ff. de furtis, solum habetur, quod socius uxoris in furando res sui viri, non gaudeat immunitate uxoris, eo quòd uxor non teneatur de furto pro rebus subtractis à viro; non quoad diversa Tribunalia pertineat. Bulla Pii IV. die 26. Maii 1565. fuit correctæ, & redacta ad terminos juris communis, & S. C. Trident. per aliam Bullam Pii V. die 20. Iunii 1566. part. 3. tract. 1. ref. 1. & p. 4. tr. 1. ref. 7.

Coram se peierantem.

2. Deinde potest iudex Ecclesiasticus punire laicum pro periurio coram se

commisso; quia ratione perjuri factus est illi subditus. Non ita de laico erga Clericum coram se peierante. Ita Covarru. tract. quest. c. 12. num. 8. part. 3. tr. 1. ref. 60. Et tandem punire potest laicum in quocumque delicto misti fori, de quo vide V. crimina misti fori.

Et in omni delicto misti fori.

3. Item coram iudice Ecclesiastico conveniri potest laicus primò, si postquam lis contra eum in foro seculari mota est, efficiatur Clericus, nam iudex laicus non solum executionem sententiæ exercere non potest in Clerico, ut certum est, sed etiam debet à li-

Coram iudice Ecclesiastico conveniri potest laicus, si post motam litem coram laico, factus sit Clericus.

te superfedere, & ipse Clericus declinatoriam opponere pro remissione. Si enim quis post delictum ad Ecclesiam confugiens, gaudet immunitate, quanto magis gaudere debet, qui personam Deo perpetuo consecrat per Ordinum susceptionem? Ita Marinus ref. quotid. c. 54. numer. contra Grassum de eff. Cler. fructuum eff. 1. 1239. part. 4. tract. 1. resol. 38. Sed cundò ratione fructuum præbendæ sibi locatæ. Ita Valboa tom. 2. ad tex. c. 2. de iudic. à numer. 59. cum Abbate in cap. si Clericus laicum 1. not. col. 4. de foro compet. ubi dicitur, quòd Clericus potest convenire laicum coram iudice Ecclesiastico pro rebus Ecclesiæ, & suis, siue agat actione reali, siue personali. Ita etiam tenet novissimè Sacra Rota Rom. die 28. Maii 1631. part. 4. tract. 1. resol. 24. & 56. & part. 5. tractat. 1. resolutione 7. Sic ergò laicus emphyteuta Ecclesiæ, vel Clerici factus est subditus Ecclesiastico, maximè, si illi expressè se submitit, quòd laicus iudex prohibere non potest. Ut quamvis Ecclesia non possit laicum ad suum forum trahere, nisi in casu fur-

Item ratione fructuum præbendæ sibi locatæ.

Sicut emphyteus Ecclesiæ, vel Clerici.

ti, aut violentiæ, ut docet Felinus in cap. cum sit generale, de foro compet. numer. 4. adhuc emphyteuta huiusmodi coram Ecclesiastico posset conveniri, si pensiones denegaret, aut non solveret, quia privando Ecclesiam jure suo, violentiam illi faceret. Vide Maceratensem lib. 1. resol. 48. resolut. 24. cit. §. Non reticeam, Ratione iuris & ex parte in part. 5. tract. 1. resolut. 8. In resp. patronatus laicorum solus iudex Ecclesiasticus judicat; quamvis non sit

Aaaa 2 propriè